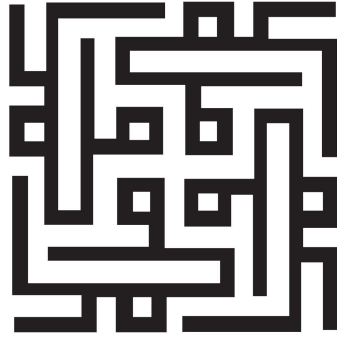

İSLÂMÎ İLİMLER DERGİSİ

Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki defa yayımlanan dergimiz, uluslararası hakemli bir dergi olup, uluslararası EBSCO Research Databases veri indeksi, SOBIAD veri tabanı, TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) tarafından taranmaktadır.

Çorum Çağrı Eğitim Vakfı Adına Sahibi | Owner on Behalf of Corum Çağrı Eğitim Foundation
Hamit GÖKGÖZ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü | Manager of Publication
Murat ERDEM

Baş Editör | Editor in Chief
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi)

Alan Editörleri / Field Editors
Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Nuri GÜLER (Harran Üniversitesi)
Dr. Hilal Mengüç LİVAOĞLU (İstanbul Üniversitesi)
Araş. Gör. Ümit ESKİN (İstanbul Üniversitesi)

Arapça Kontrol / Arabic Text Editor
Doç. Dr. Ziyad Abdelrohman A. Aziz A.A. ALRAWASHDEH (İstanbul Üniversitesi)
İngilizce Kontrol / English Text Editor
Doç. Dr. Birsen Banu OKUTAN (İstanbul Üniversitesi)

Editörler Kurulu / Editors
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Mesut OKUMUŞ (Ankara Üniversitesi),
Prof. Dr. Mustafa Doğan KARACOŞKUN (Kilis 7 Aralık Üniversitesi), Prof. Dr. Gürbüz DENİZ (Ankara Üniversitesi),
Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK (İstanbul Üniversitesi), Doç. Dr. Nemâ Muhammed Ishak el-BENNÂ (Jordan University),
Doç. Dr. Muhammed Selman ÇALIŞKAN (İstanbul Üniversitesi), Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Nuri GÜLER (Harran Üniversitesi),
Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin SARIKAYA (İstanbul Üniversitesi), Dr. Hilal Mengüç LİVAOĞLU (İstanbul Üniversitesi),
Dr. İdris SÖYLEMEZ (Araştırmacı), Araş. Gör. Ümit ESKİN (İstanbul Üniversitesi),

Yayın Kurulu / Editorial Board
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCI (Siirt Üniversitesi),
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (Bingöl Üniversitesi), Prof. Dr. Abdurrahman ÖZDEMİR (İstanbul Üniversitesi),
Prof. Dr. Hüseyin HANSU (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Hakan OLGUN (İstanbul Üniversitesi),
Prof. Dr. Şeyhmus DEMİR (Gaziantep Üniversitesi), Doç. Dr. Şevket KOTAN (İstanbul Üniversitesi),
Doç. Dr. Mehmet ALICI (Mardin Artuklu Üniversitesi), Doç. Dr. Muhammed Selman Çalışkan (İstanbul Üniversitesi),
Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Nuri GÜLER (Harran Üniversitesi), Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin SARIKAYA (İstanbul Üniversitesi),
Dr. Öğretim Görevlisi Süleyman YILDIZ (İstanbul Üniversitesi)

Danışma Kurulu | Advisory Board
Prof. Dr. Sabri HİZMETLİ (Kazakistan Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Enstitüsü), Prof. Dr. İrfan AYCAN (Ankara Ü. İlahiyat Fak.),
Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Ali YILMAZ (Ankara Üniversitesi) Prof. Dr. Yaşar DÜZENLİ (İstanbul Üniversitesi),
Prof. Dr. M. Hayri KIRBAŞOĞLU (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Mehmet ERDOĞAN (Marmara Üniversitesi),
Prof. Dr. Mehmet Ali KAPAR (Selçuk Üniversitesi), Prof. Dr. Muhammed AYDIN (Sakarya Üniversitesi),
Prof. Dr. Rıza SAVAŞ (Dokuz Eylül Üniversitesi), Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ (Ankara Üniversitesi),
Prof. Dr. Şamil DAĞCI, (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Ahmet AĞIRAKÇA, (Mardin Artuklu Üniversitesi),
Prof. Dr. Hasan KURT (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Burhanettin TATAR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi),
Prof. Dr. Hanefi PALABIYIK (Atatürk Üniversitesi), Prof. Dr. Hicabi KIRLANGIÇ (Ankara Üniversitesi),
Prof. Dr. Musa YILDIZ (Gazi Üniversitesi), Prof. Dr. Yavuz ÜNAL (Ondokuz Mayıs Üniversitesi),
Prof. Dr. Alim YILDIZ, (Sivas Üniversitesi), Doç. Dr. İbrâhîm Muhammed İbrâhîm el-CEVÂRNE (Jordan Yermuk University),
Doç. Dr. Temâm Avde Abdullâh el-ASSÂF (Jordan University)

Yönetim Yeri | Head Office
1- İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,
Baba Hasan Alemleri Mahallesi Horhor Cad. Kavalalı sokak No: 1 A Blok 34091 Fatih/İSTANBUL
Tel: 212.5326015/27717 Fax: 0212.5326207
e-mail: mehmet_mahfuz@yahoo.com

Baskı | Printing
Dizgi ve İç Düzen: Ankara Dizgi Evi
Baskı: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Baskı Yeri ve Tarihi | Publication Place and Date
2020 ANKARA

İslami İlimler Dergisi yılda iki defa yayın yapan hakemli bir dergidir. Dergide yer alan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yayınlanan yazılar izin alınmadan kısmen ya da tamamen başka bir yerde yayımlanamaz. | Journal of Islamic Sciences is a bi-annual peerreviewed journal. The all responsibility which is originated from articles and other texts, belongs to author of them. It is not permissible to publish all texts that published by journal partially or entirely.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	213
FATİH OĞUZAY HZ. PEYGAMBER'İN TARIMA BAKIŞI VE MEDİNE MERKEZLİ TARIMSAL DÜZENLEMELERİ	215
THE PROPHET MUHAMMAD'S VIEW OF AGRICULTURE AND HIS MADINA-BASED AGRICULTURAL REGULATIONS	
HALİL ORTAKÇI BİR İNANÇ MERKEZİ VE TARİHİ MEKÂN OLARAK EBÛ KUBEYS DAĞI HAKKINDAKİ RİVAYETLERİN TESPİTİ	243
DETERMINATION OF THE NARRATIONS ABOUT ABÛ QUBAYS MOUNTAIN AS A BELIEF CENTER AND HISTORICAL SITE	
HAKAN TEMİR GUMDÂN SARAYI HAKKINDAKİ RİVAYETLERİN TAHLİLİ VE İSLÂM MİMARİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN TARTIŞILMASI.....	269
ANALYSIS OF THE RUMORS ABOUT GHUMDÂN PALACE AND DISCUSSING ITS EFFECTS ON ISLAMIC ARCHITECTURE	
AHMET GÖKDEMİR AYASOFYA'DA KIRAAT İLMİ VE BURADA GÖREV YAPAN KIRAÂT ÂLİMLERİ.....	303
QIRAAT SCIENCE IN HAGIA SOPIA AND SCHOLARS OF QIRAAT WHO WORKED THERE	
AHMET YAZICI KUR'ANCILIK EKOLÜ VE NAMAZ	317
QUR'ANIYYUN AND PRAYER	
MEHMET YAŞAR MEKKÎ VE MEDENÎ DÖNEMDE CEDELÜ'L-KUR'ÂN	355
JADAL AL-KORAN IN THE MECCAN AND CIVIL PERIOD	
AHMET DAĞ KUR'AN-I KERİM'DE TERÂDÜF-TE'KÎD İLİŞKİSİ.....	381
THE TE'KÎD AND TERÂDÜF RELATIONSHIP IN QURAN	
ENES YILMAZ SELEFİYYE'NİN TE'VİL ANLAYIŞINA FARKLI BİR YAKLAŞIM -İBN AKÎL ÖRNEĞİ-	401
A DIFFERENT APPROACH TO THE SALAFİYA UNDERSTANDING OF TA'WİL -THE CASE OF İBN AQİL-	
MUSTAFA TEKBAŞ V. MEHMED REŞAD DÖNEMİ SARAY VE HARCAMALARINI ELE ALAN BİR ESERİN DEĞERLENDİRİLMESİ: MİKRO OLAN MAKRO DEĞERLENDİRMELER.....	431

AHMET HAMİTOĞLU

التفسير الإشاري الصوفي بين الاعتقاد والانتقاد.....472

İNANÇ VE ELEŞTİREL YAKLAŞIMLAR BAĞLAMINDA SÛFÎ TEFSİR

SUFI QURAN COMMENTARY IN THE CONTEXT OF FAITH AND CRITICAL APPROACHES

EDİTÖRDEN

İslami İlimler Dergisi'nin kıymetli okuyucuları,

Yayın hayatının on beşinci yılını dolduran *İslami İlimler Dergisi*, yeni sayısı ile siz değerli araştırmacı ve okuyucularıyla buluşmanın gururunu yaşamaktadır. Geçen süre içerisinde neşrettiğimiz makale, çeviri, değerlendirme yazıları, İslami ilimler sahasının enginliği kadar görevimizin zorluğunu ve kutsiyetini de tekrar tekrar göstermiş, durmadan yola devam etmenin önemini tebellür ettirmiştir.

İslami İlimler'in bu sayısında dokuz makale ve bir kitap değerlendirmesi yer almakta olup bunların sekizi Türkçe, biri ise Arapçadır. İlk makalenin başlığı "Hz. Peygamber'in Tarıma Bakışı ve Medine Merkezli Tarımsal Düzenlemeleri" adını taşımakta olup Fatih OĞUZAY tarafından kaleme alınmıştır. Yazar bu çalışmada Hz. Peygamber'in İslam Devleti'nin temellerini attığı Medine'de uyguladığı tarım politikaları ile tarım ürünlerinin yetiştirilmesinden hasadına, vergi düzeninden arazilerin işletilmesine kadarki geniş sahada yaptığı faaliyetlerine ışık tutmaktadır.

"Bir İnanç Merkezi ve Tarihî Mekân Olarak Ebû Kubeys Dağı Hakkındaki Rivayetlerin Tespiti" başlıklı ikinci makale ise Halil ORTAKÇI'ya aittir. ORTAKÇI bu makalesinde, İslam öncesi dinî bir ziyaret mahalli olan ve hakkında çeşitli rivayetlerin nakledildiği ve darb-ı mesellerin anlatıldığı Mekke yakınındaki Ebû Kubeys Dağı'nın tarihsel süreçte geçirdiği değişimleri ele almaktadır. Dergimizdeki üçüncü makale ise "Gumdân Sarayı Hakkındaki Rivayetlerin Tahlili ve İslâm Mimarîsi Üzerindeki Etkilerinin Tartışılması" başlığını taşımakta olup, Hakan TEMİR tarafından kaleme alınmıştır. Müellif bu çalışmada müsteşrikler tarafından dünyanın ilk gökdeleni olarak da kabul edilen ve Yemen'in tarihsel coğrafyasında önemli bir yeri olan Gumdân Sarayı'nı konu edinmektedir. Sarayın inşa edilişi, iç mimarisi, tarihsel süreçteki kullanım amaçları ile yıkılış hikâyesi anlatılmaktadır. Birçok edebî metne de konu olması hasebiyle çalışma "Gumdân Sarayı" üzerinden klasik dönem Arap Edebiyat tarihine de ışık tutmaktadır. Tarihî mirasımızın en kıymetli parçalarından biri olan ve uzun yıllar müze olarak kullanılmasının ardından 24 Temmuz 2020 tarihinde camiye dönüştürülerek yeniden aslı kimliğini ihraz eden Ayasofya Camii'nin kıraat ilmine katkısını gösteren bir makale de bu sayımızda yer almaktadır. Ahmet GÖKDEMİR'in kaleme aldığı "Ayasofya'da Kıraat İlmi ve Burada Görev Yapan Kıraat Âlimleri" adlı bu çalışmada, Osmanlı döneminde, bahis mevzuu camide görev yapan kıraat âlimleri ve verdikleri dersleri konu edinmektedir.

Malum-ı aliniz olduğu üzere son dönemlerde, İslam'ın sadece Kur'an'dan müteşekkil olduğunu iddia eden ve Müslümanların tarihî süreç içerisinde oluşturduğu icma ve kıyasın yanı sıra Kur'an'ın tefsiri mahiyetinde olan hadis mükteşebatını da dışarıda tutan bir akım gelişmektedir. Hint alt kıtasında gelişen bu akım ülkemizde de yaygınlık kazanmaya başlamıştır. İslam'ı Kur'an ile sınırlandıran ve herkesin kendisinin Kur'an'dan anladığı ile de milyarlarca İslam üretmeye aday olan bu akımın en önemli iddiası Peygamber'in Kur'an dışında vahiy almadığı iddiasıdır. Bu iddia için de Namaz veri olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla "Kur'ancılık ve Namaz" meselesi önemli bir konudur. Ahmet YAZICI tarafından kaleme alınan beşinci makalemiz "Kur'ancılık Ekolü ve Namaz" başlığı taşımakta olup bu konu ile ilgilidir. Yazar bu makalesinde bahis mevzuu ekolün ortaya çıkış süreci, dinî kaynaklara bakışları ve hadisleri devre dışı bırakan yaklaşımları ile bu yaklaşımlarının en bariz örneklerinden birisini teşkil eden namaz ibadeti hakkındaki görüşlerine yer vermektedir. Bir sonraki makale ise Mehmet YAŞAR'a ait olup "Mekkî ve Medenî Dönemde Cedelü'l-Kur'ân" adını taşımaktadır. Yazar bu makalesinde Kur'an'ın indiği dönemde gayrimüslim unsurların İslam ve Allah inancı ile ilgili ileri sürdükleri çeşitli fikir ve iddialarına ayetlerin verdiği cevapları Kuran-ı Kerim'in cedel (tartışma) metodu etrafında değerlendirmektedir. Bir sonraki makale ise Ahmet DAĞ tarafından kaleme alınmıştır. DAĞ'ın "Kur'an-ı Kerim'de Terâdüf-Te'kîd İlişkisi" başlığını taşıyan bu makalesi, Kur'an-ı Kerim'de müterâdif kelimelerle nasıl te'kîd yapıldığı ve bu konunun kendi içerisindeki kategorileri ele alınmaktadır. Sekizinci makalenin yazarı Enes YILMAZ ise "Selefiyye'nin Te'vil Anlayışına Farklı Bir Yaklaşım -İbn Akîl Örneği-" başlığını taşımakta olup, son dönemlerde adını sık duymaya başladığımız Selefî Ekolü ve bu ekolün Allah'ın zat ve sıfatları konusundaki te'vil anlayışını İbn Akîl örneği üzerinden ele almaktadır. Arapça makalenin yazarı Ahmet Hamitoğlu ise "التفسير الإشاري الصوفي بين الاعتقاد والانتقا" başlıklı araştırmasında önde gelen İşarî tefsirler ve bu tefsirlerin ulema nezdinde değeri üzerinde durmaktadır.

Dergimizin bu sayısında bir de kitap kritiği yer almaktadır. "V. Mehmed Reşad Dönemi Saray ve Harcamalarını Ele Alan Bir Eserin Değerlendirilmesi: Mikro Olan Makro Değerlendirmeler" adlı bu değerlendirme yazısı, Sultan V. Mehmed Reşad devri saray harcamaları üzerine kaleme alınmış ve kitaplaştırılmış bir çalışma üzerinde tespit edilen ilmî ve metodolojik hatalara yer vermektedir.

Bu vesileyle gerek dergimizin bu sayısına yazı göndererek katkı sağlayan bilim insanlarına gerekse sayının elinize ulaşmasında emeği bulunan meslektaşlarım ve dostlarıma teşekkür eder, bir sonraki sayıda buluşmak üzere esenlikler dilerim...

Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ

EDİTÖR